Edyta Kosik*

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Temat książki, biblioteki i czytelnictwa na łamach e-wydań prasy lokalnej Górnego Śląska w latach 2015-2017

Streszczenie:

Prasa lokalna jest istotnym elementem życia lokalnych społeczności, ponieważ na jej łamach publikowane są ważne dla tych społeczności informacje – społeczne, kulturalne, rozrywkowe i tym podobne. Ważnym aspektem życia kulturalnego lokalnych społeczności jest kontakt z książką i biblioteką, więc prasa lokalna powinna odzwierciedlać i ten element ich funkcjonowania. W artykule przeanalizowano 23 czasopisma (1273 numery) lokalne Górnego Śląska, które ukazały się w latach 2015-2017 w formie elektronicznej i były dostępne w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej, pod kątem obecności na ich łamach tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa. Wstępem do głównej części artykułu jest wyjaśnienie definicji i przedstawienia typologii prasy lokalnej. W głównej jego części przedstawiono natomiast wyniki analizy czasopism lokalnych Górnego Śląska, gdzie zwrócono uwagę na ogólną liczbę tekstów o badanej tematyce i w poszczególnych numerach oraz przypadającą na jeden numer. Zwrócono uwagę także na gatunki informacyjno-publicystyczne tekstów, szczegółową tematykę, ich au-

* Edyta Kosik – mgr; doktorantka Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nauczyciel bibliotekarz w Zespole Szkół Sportowych w Siemianowicach Śląskich.

torstwo oraz miejsce występowania na łamach czasopism. Na koniec porównano, biorąc pod uwagę wydania z lat 2015–2016, występowanie tematu książki, biblioteki i czytelnictwa na łamach 23 czasopism lokalnych Górnego Śląska z analizowanymi na łamach innego artykułu 23 czasopismami regionalistycznymi Podbeskidzia.

Słowa-klucze: biblioteka, czytelnictwo, książka, prasa lokalna, Górny Śląsk, Internet.

The subject of a book, library and readership in e-editions of the local press in Upper Silesia in the years 2015-2017

Summary:

Local press is a vital element of life of local communities since it publishes information significant to these societies – social, cultural, entertainment and other. A crucial aspect of the cultural life of local communities is contact with a book and library, so local press should as well reflect this element of their functioning. The article presents an analysis of 23 local periodicals (1,273 issues) of Upper Silesia, which were released in the years 2015–2017 in an electronic form and were available in the Silesia Digital Library, in terms of containing texts about books, libraries and readership. An introduction to the main part of the article contains an explanation of definitions and a presentation of the typology of local press. The main body presents the results of an analysis of Upper Silesia local periodicals, where the author indicates a number of texts with the studied general theme and in specific issues as well as that corresponding to a single issue. She as well points to information and journalistic genres of texts, detailed themes, their authorship and place in the periodical. Finally, the researcher compares the presence of the subject of books, library and readership in 23 local periodicals in Upper Silesia with the analysed 23 regional periodicals of the Podbeskidzie region, accounting for the issuing years of 2015–2016.

Key words: library, readership, book, local press, Upper Silesia, Internet.

Wstęp

Na łamach prasy lokalnej publikowanych jest wiele informacji z życia lokalnych społeczności (społecznych, kulturalnych, rozrywkowych i tym podobnych), które są istotne dla ich funkcjonowania. Coraz częstszy dostęp do prasy poprzez Internet pozwala na to, aby dotarła ona do większej liczby odbiorców, także poza miejscem jej wydawania. Ważnym elementem w życiu społeczności lokalnych jest wszystko, co wiąże się z książką, biblioteką i czytelnictwem. Dlatego tak istotne jest, aby i te zagadnienia znajdowały miejsce w prasie lokalnej. Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytanie: czy i w jakim stopniu temat książki, biblioteki i czytelnictwa występował na łamach prasy lokalnej Górnego Śląska? Aby odpowiedzieć na to pytanie przeanalizowano 23 czasopisma lokalne (1273 numery) w latach 2015–2017, które były dostępne w wersji elektronicznej w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej. Z analizy wyłączono czasopisma wydawane na obszarze tak zwanego Podbeskidzia¹, które przeanalizowano i wyniki analizy zamieszczono na łamach innego artykułu².

Prasa lokalna – definicje i typologia

Media lokalne są znacząco związane z podziałem administracyjnym kraju. O przynależności do tej grupy mediów decydują takie czynniki jak – zasięg oddziaływania, miejsce wydawania i redagowania, obszar kolportażu i najważniejszy z nich: treść danego pisma, która jest ściśle powiązana z życiem lokalnych społeczności. Gazety i czasopisma lokalne są głównym sposobem komunikacji oraz uzyskiwania informacji przez

¹ Podbeskidzie – umowna nazwa „obszaru geograficznego obejmującego tereny leżące u podnóża Beskidów Zachodnich, który skupia miejscowości dawnego woj. bielskiego. Do niego wliczano m.in. Śląsk Cieszyński, Żywiecczyznę z Beskidem Żywieckim i Małym, dolinę Soły i Skawy, niektóre tereny z obecnego woj. małopolskiego” [Beskidzie ABC].

² E. Kosik, *Promocja biblioteki, książki i czytelnictwa na łamach elektronicznych wydań czasopism regionalistycznych Podbeskidzia w latach 2015–2016*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2018, nr 1 (28), s. 119-134, [online], [dostęp: 2018.06.28], <http://www.nowabiblioteka.us.edu.pl/biezacy/Kosik.pdf>.

bardzo szeroką grupę odbiorców w kraju³. Wydają się także pojęciem trudnym do eksplikacji. Zdefiniować je próbowało już wielu badaczy.

Stanisław Michalczyk opisywał media lokalne, a więc i prasę posługując się kilkoma kryteriami. Po pierwsze zauważył on, że jest ona ściśle związana z lokalnymi społecznościami, a więc z ich współczesnym życiem oraz historią. Po drugie, jej grupa docelową pozostaje głównie społeczność, która ma być w założeniu odbiorcą owej prasy. Po trzecie, badacz zauważył, że:

termin media lokalne zwraca uwagę na charakter podmiotowości publiczności i wskazuje na miejsce, gdzie lokować funkcje programowe i zadania medium⁴.

Po czwarte stwierdził, że termin ten

nie podkreśla wyjątkowej roli podziału administracyjnego, będącego skutkiem decyzji politycznych, lecz uznaje zasadę, że naturalnym podmiotem skutecznego systemu medialnego jest tylko publiczność⁵.

Encyklopedia wiedzy o prasie definiuje termin „prasa lokalna” jako

grupę wytworów prasowych, których wspólną cechą jest fakt ukazywania się poza głównym centrum lub ośrodkiem życia polityczno-społecznego oraz kulturalnego danego kraju i kolportowanie ich na określonym (zwykle granicami wewnętrznego podziału administracyjnego) terytorium⁶.

Z definicji tej wynika, że o uznaniu danego periodyku za lokalny decyduje miejsce jego wydawania i rozpowszechniania np. w mieście, gminie, wsi czy jednym lub kilku powiatach. Na brak ograniczenia te-

³ S. Dziki, W. Chorążki, *Media lokalne i regionalne*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, pod red. Z. Bauera, E. Chudzińskiego, wyd. 2 zm. i rozsz., Kraków 2000, s. 121-122.

⁴ S. Michalczyk, *Media lokalne: terminologia i typologia*, [w:] *Polskie media lokalne na przełomie XX i XXI wieku, historia, teoria, zjawiska*, pod red. nauk. J. Jarowieckiego, A. Paszko, W. M. Kolasy, Kraków 2007, s. 37-49.

⁵ Tamże.

⁶ *Encyklopedia wiedzy o prasie*, pod red. J. Maślanki, Wrocław 1976, s. 174-175.

rytorialnego pod względem miejsca wydania wskazuje z kolei definicja Mariana Gieruły, który zauważył, że media lokalne to:

suma wszystkich działań dziennikarskich realizowanych z myślą o wszelkiego typu lokalnych społecznościach, [czyli] część systemu medialnego, który można wydzielić z jego całości na podstawie przeważającej zawartości związanej z życiem i funkcjonowaniem społeczności lokalnych⁷.

Zwrócił on także uwagę na przedmiot prasy lokalnej, którym jest całość lokalnej społeczności oraz jej poszczególne części składające się na nią w różnych wymiarach. Z pozostałych kryteriów, które pozwalają wydzielić prasę lokalną, jako najważniejsze badacz wymienił: obszar kolportażu, który jest wyznaczany przez społeczny zasięg czytelnictwa oraz miejsce, w którym prasa ta jest redagowana i kolportowana⁸. Ryszard Kowalczyk wyróżnił z kolei media regionalne, które obejmują obszar jednego lub kilku województw oraz media lokalne obejmujące obszar mniejszy niż województwo, czyli tereny wiejskie, miejskie, gminne i powiatowe⁹.

Media lokalne można podzielić biorąc pod uwagę kilka kryteriów. Po pierwsze, ze względu na częstotliwość: na dzienniki, tygodniki, dwutygodniki, miesięczniki, dwumiesięczniki, kwartalniki, półroczniki i roczniki. Po drugie, ze względu na zasięg terytorialny: na pisma wojewódzkie, kilku lub jednego powiatu, kilku lub jednej gminy, części gmin (wsi), sołectw, miast, dzielnic i osiedli. Biorąc pod uwagę podmiot wydający media lokalne można je z kolei podzielić na wydawane przez urzędy marszałkowskie, starostwa powiatowe, związki powiatów, urzędy gmin (miast, miast i gmin), związki gmin, organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje), ośrodki (centra) kultury, biblioteki,

⁷ M. Gieruła, *Znaczenie mediów lokalnych w życiu społeczności lokalnych*, [w:] *Polskie media lokalne...*, dz. cyt., s. 109.

⁸ Tenże, *Historyczno-typologiczny przegląd rozwoju prasy lokalnej od powstania do lat 90. XX wieku*, [w:] tenże, *Polska prasa lokalna 1989–2000, typologia i społeczne funkcjonowanie*, Katowice 2005, s. 32.

⁹ J. Kępa-Mętrak, *Prasa samorządowa w polskim systemie medialnym*, Kielce 2015, s. 18.

podmioty prywatne (spółki, osoby fizyczne) oraz ruchy społeczno-polityczne. Zwracając uwagę na cenę można wyróżnić periodyki bezpłatne i odpłatne¹⁰.

Książka, biblioteka i czytelnictwo na łamach e-wydań prasy lokalnej Górnego Śląska

W celu zbadania występowania tematyki książki, biblioteki i czytelnictwa na łamach e-wydań prasy lokalnej Górnego Śląska przeanalizowano 23 czasopisma (1273 numery) dostępne w formie elektronicznej w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej, które zostały opublikowane w latach 2015–2017. Analizowane periodyki ukazują się z różną częstotliwością i na ogół w jednym mieście, ale dzięki swojej elektronicznej formie dostęp do nich jest nieograniczony czasowo i terytorialnie. Tabela 1. przedstawia tytuły czasopism, ich częstotliwość, cenę i liczbę przeanalizowanych numerów.

Tabela 1. Tytuł czasopisma, częstotliwość, cena i liczba przeanalizowanych numerów.

LP.	Tytuł czasopisma	Cena	Częstotliwość	Liczba analizowanych numerów
1.	„7 Dni” ¹¹	płatne	Tygodnik	115
2.	„Co Tydzień Jaworzno” ¹²	płatne	Tygodnik	156
3.	„Co Tydzień Mysłowice” ¹²	płatne	Tygodnik	155
4.	„Gazeta Częstochowska” ¹³	płatne	Tygodnik	67

¹⁰ Tamże, s. 30-33.

¹¹ „7 Dni” – tygodnik wydawany przez News Press na terenie powiatów: częstochowskiego, kłobuckiego, myszkowskiego, lublinieckiego, wieluńskiego i pajęczańskiego od 2012 roku.

¹² „Co Tydzień Jaworzno”, „Co Tydzień Mysłowice” – tygodniki wydawane od roku 2007 („Co Tydzień Jaworzno”) i 2009 („Co Tydzień Mysłowice”) przez Wydawnictwo GM Sp. z o.o. Redaktorem czasopism jest Józef Matysik.

¹³ „Gazeta Częstochowska” – tygodnik ukazujący się od roku 1998, którego wydawcą jest Gazeta Częstochowska Sp. z o.o.

5.	„Gazeta Miejska Gliwice Zabrze” ¹⁴	bezpłatne	Tygodnik	152
6.	„Gazeta Pszczyńska” ¹⁵	płatne	Dwutygodnik	70
7.	„Gazeta Rybnicka” ¹⁶	bezpłatne	Miesięcznik	33
8.	„Głos Jaworznicki” ¹⁷	bezpłatne	Miesięcznik	23
9.	„Głos Pszczyzny” ¹⁷	bezpłatne	Miesięcznik	23
10.	„Głos Pszczyński” ¹⁸	płatne	Miesięcznik	24
11.	„Głos Wojkowic” ¹⁹	płatne	Kwartalnik	12
12.	„Jastrząb” ²⁰	bezpłatne	Miesięcznik	33
13.	„Jasne, że Częstochowa” ²¹	bezpłatne	Miesięcznik	70
14.	„Kurier Miejski Sosnowiec” ²²	bezpłatne	Miesięcznik	33
15.	„Kurier Siewierski” ²³	bezpłatne	Miesięcznik	36
16.	„Kurier Żorski” ²⁴	bezpłatne	Miesięcznik	27
17.	„Nasza Gazeta Świętochłowice” ²⁵	bezpłatne	Miesięcznik	36

¹⁴ „Gazeta Miejska” – czasopismo wydawane od roku 1997 na terenie Gliwic i Zabrze, dawniej pod nazwą Informator Rynkowy. Na początku ukazywało się jako miesięcznik, potem dwutygodnik, a od roku 2002 przyjęło formę tygodnika. Wydawcą jest Informator Rynkowy – Wydawnictwo Prasowe Marcin Fabrykowski.

¹⁵ „Gazeta Pszczyńska” – dwutygodnik wydawany przez Salon Komputerowy Terra-bit Janusz Hess. Ukazuje się od 2006 roku. Redaktorem czasopisma jest Marcela Pniok.

¹⁶ „Gazeta Rybnicka” – miesięcznik wydawany przez Urząd Miasta Rybnik od 2002 roku.

¹⁷ „Głos Jaworznicki”, „Głos Pszczyzny” – miesięczniki informacyjno-reklamowe wydawane przez ABW Graf Group s.c. od roku 2013. Redaktorem czasopism jest Tomasz Stępień.

¹⁸ „Głos Pszczyński” – miesięcznik wydawany do 1989 roku.

¹⁹ „Głos Wojkowic” – kwartalnik wydawany od 1992 roku przez gminę Wojkowice. Redaktorem pisma jest Karolina Ostrowska.

²⁰ „Jastrząb” – miesięcznik wydawany od 1990 roku przez Urząd Miasta Jastrzębie-Zdrój.

²¹ „Jasne, że Częstochowa” – miesięcznik wydawany od 2012 roku przez Wydział Kultury, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Częstochowy. Redaktorem pisma jest Magdalena Woch.

²² „Kurier Miejski Sosnowiec” – miesięcznik wydawany od 1992 roku przez Sosnowiecką Korporację Wydawniczą „SCW” spółka z o.o.

²³ „Kurier Siewierski” – miesięcznik wydawany od 2007 roku przez Urząd Miasta i Gminy Siewierz. Redaktorem pisma jest Marcin Machura.

²⁴ „Kurier Żorski” – miesięcznik informacyjny wydawany od 2010 roku przez Urząd Miasta Żory.

²⁵ „Nasza Gazeta Świętochłowice” – miesięcznik wydawany od 2013 roku przez F-Press. Redaktorem pisma jest Beata Leśniewska.

18.	„Nasze Zabrze Samorządowe” ²⁶	bezpłatne	Miesięcznik	34
19.	„Przegląd Piekarski” ²⁷	bezpłatne	Miesięcznik	21
20.	„Przegląd Pyskowicki” ²⁸	bezpłatne	Miesięcznik	36
21.	„Rynek 7” ²⁹	bezpłatne	Miesięcznik	32
22.	„Twój Chorzów” ³⁰	bezpłatne	Miesięcznik	36
23.	„Życie Siemianowic” ³¹	bezpłatne	Dwutygodnik	49

Źródło: Opracowanie własne

Ogółem na łamach analizowanych 1273 numerów czasopism lokalnych w latach 2015–2017 ukazało się 1069 tekstów o tematyce związanej z książką, biblioteką i czytelnictwem. W 669 natomiast nie opublikowano żadnego artykułu związanego z omawianą tematyką. Najwięcej materiałów podejmujących niniejsze zagadnienia zostało opublikowanych w „Gazecie Rybnickiej” (175), najmniej w „Głosie Wojkowic” (12) (Wykres 1.). Teksty te pisane były przez pracowników bibliotek, redaktorów czasopism lub ukazywały się anonimowo. W wielu przypadkach podpisywane były inicjałami – autora lub instytucji.

²⁶ „Nasze Zabrze Samorządowe” – miesięcznik informacyjny wydawany od 2012 roku przez Dom Muzyki i Tańca w Zabrzu. Redaktorem pisma jest Igor Cieśliski.

²⁷ „Przegląd Piekarski” – miesięcznik wydawany od 2007 roku przez GTW Spółka z o.o. Redaktorem pisma jest Kamil Łysik.

²⁸ „Przegląd Pyskowicki” – miesięcznik wydawany od 1997 roku przez gminę Pyskowice. Redaktorem pisma jest Krzysztof Łapucha.

²⁹ „Rynek 7” – miesięcznik wydawany od 2004 roku przez Wydział Promocji Bytomia i Kontaktów z Mediami Urzędu Miasta w Bytomiu. Redaktorem pisma jest Krzysztof Turzyński.

³⁰ „Twój Chorzów” – miesięcznik wydawany od 2014 roku przez Urząd Miasta w Chorzowie.

³¹ „Życie Siemianowic” – dwutygodnik wydawany od 2004 roku przez MEDIANA Firmę Usługowo-Informacyjną. Redaktorem pisma jest Marcin Wroński.

Wykres 1. Liczba tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa w poszczególnych czasopismach.

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę lata wydań analizowanych czasopism można stwierdzić, że najwięcej tekstów, których tematem były książki, biblioteki i czytelnictwo ukazało się w 2016 roku (392), a najmniej w roku 2017 (293). Należy jednak zauważyć, że w 2017 roku nie ukazały się w formie elektronicznej wszystkie numery analizowanych periodyków.

Wykres 2. Liczba tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa w poszczególnych latach.

Źródło: Opracowanie własne

Największa liczba tekstów o badanej tematyce w jednym numerze czasopisma wynosiła 9 i ukazała się w tej samej proporcji w dwóch numerach tygodnika „7 Dni” – 9/2017 i 8/2017. W zdecydowanej większości analizowanych periodyków (321) ukazywał się w jednym numerze tylko jeden tekst o interesującej nas tutaj problematyce (Wykres 3). Tylko w jednym czasopiśmie – „Jasne, że Częstochowa” – teksty o analizowanej tematyce pojawiły się we wszystkich numerach.

Duża liczba tekstów (228) ukazała się w czasopismach, które nie posiadały rubryk lub działów. Wśród pozostałych artykułów (Wykres 4) najwięcej (125) zamieszczono w dziale „Kultura”. W drugiej kolejności teksty znajdowały się w dziale „Aktualności” (118). Inne absorbujące nas działy to m.in.: „Co, gdzie, kiedy” (49), „Rozmaitości” lub „Różne” (47), „Informacje” (42), „Rozrywka” (39), „Szkolne nowinki” (38) czy „Wiadomości” (33). Najmniej tekstów ukazywało się w takich działach jak: „Biblioteka” (4), „Spotkania” (3), „Sport” (3), „Społeczeństwo” lub „Sprawy społeczne” (2), „Ekologia” (2), „Biografie” (2), „Wspomnienia” (1) czy „Wolontariat” (1).

Wykres 3. Rozkład tekstów w numerach analizowanych czasopism.

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 4. Działy, w których ukazały się teksty o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa.

Źródło: Opracowanie własne

Zwracając uwagę na gatunki informacyjne i publicystyczne tekstów (Wykres 5) o omawianej tematyce można dostrzec, że przeważają zapowiedzi (401 tekstów) przeróżnego rodzaju wydarzeń związanych z książką, organizowanych w bibliotekach, we współpracy z nimi lub poza nimi. W drugiej kolejności warto odnotować notatki (385 tekstów) krótko opisujące te wydarzenia, zdające z nich relację. Kolejnym gatunkiem są recenzje (222) – w tekstach tego typu krótko omawiane lub recenzowane są ciekawe pozycje książkowe. Tylko 42 teksty to dłuższe artykuły związane z tematyką książki, biblioteki i czytelnictwa. Na łamach analizowanych czasopism pojawiło się także 18 wywiadów z osobami związanymi z książką lub biblioteką. Najmniej ukazało się sprawozdań (4 teksty) oraz komentarzy (3 teksty).

Teksty o tematyce książki, biblioteki lub czytelnictwa zlokalizowane są głównie w środku czasopism (368 tekstów) lub na ich końcowych stronach (378 tekstów). Tylko 47 artykułów usytuowanych zostało na początkowych stronach periodyków. Omawiane teksty nie przekraczają zwykle jednej strony (961 tekstów). Na dwóch stronach czasopisma znajduje się tylko 90 z nich, a na trzech 37. Zdarzało się, że na jednej stro-

nie zamieszczonych zostało kilka tekstów związanych z tematem książki, biblioteki lub czytelnictwa. Były też przypadki, że niniejsze zagadnienie zajmowało kilka wersów w periodyku – głównie wtedy, gdy informacja o wydarzeniach w bibliotece lub poza nią znajdowała się wśród wielu innych prezentowanych w nim ogłoszeń kulturalnych.

Wykres 5. Gatunki informacyjno-publicystyczne tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa publikowanych na łamach analizowanych czasopism.

Źródło: Opracowanie własne

Zwracając uwagę na szczegółową tematykę tekstów poruszających zagadnienie książki, biblioteki i czytelnictwa (Wykres 6), które ukazały się na łamach analizowanych czasopism lokalnych Górnego Śląska w latach 2015–2017 można zauważyć, że najwięcej (211 tekstów) informowało o przeróżnych wydarzeniach organizowanych przez biblioteki, przy współpracy z nimi lub poza nimi. Artykuły te te przybierały czasem postać dłuższych zapowiedzi lub kilku zdań wśród wielu informacji kulturalnych. W następnej kolejności ich tematyka związana była z omówieniem wszelkiego rodzaju ciekawych pozycji książkowych (207 tekstów), które redaktorzy czasopisma chcieli polecić swoim czytelnikom. Zwykle takie materiały ograniczały się do kilku zdań na temat książki oraz zdjęcia jej okładki. Dużo rzadziej zamieszczano dłuższe recenzje ciekawych pozycji

(23 teksty). 130 tekstów relacjonowało lub zapraszało na wszelkiego rodzaju akcje związane z książką, organizowane przez biblioteki lub poza nią. Wspominano o popularnych, ogólnopolskich i powszechnie znanych akcjach (na przykład Narodowe Czytanie, Cała Polska Czyta Dzieciom, Głośnie czytanie, Odjazdowy Bibliotekarz, i tym podobne), ale także o wydarzeniach znanych tylko w konkretnej bibliotece, bo zorganizowanych i wymyślonych przez jej pracowników (na przykład teksty: *Narodowe Czytanie „Wesela”* w numerze 20/2015 czasopisma „7 Dni” oraz *Randka w ciemno z książką* w numerze 6/2016 pisma „Co tydzień Myślowice”).

Kolejne teksty poruszały omawiane zagadnienie relacjonując lub zachęcając do udziału w spotkaniach z czytelnikami (89) i spotkaniach autorskich (73) organizowanych głównie w bibliotekach publicznych, ale także szkolnych (na przykład teksty: *Trzyłatki w bibliotece* autorstwa Anny Gurbisz w numerze 41/2016 czasopisma „Co tydzień Jaworzno” czy *Potworne spotkanie* w numerze 10/2016 „Gazety Rybnickiej”). Wiele artykułów (50) informowało o konkursach związanych z czytelnictwem, a organizowanych w przeważającej większości przez biblioteki (na przykład teksty: *Jak widzisz Mikołaja w bibliotece?* w numerze 11/2015 czasopisma „Jastrząb” oraz *Zrecenzuj ulubioną książkę* w numerze 826/2015 „Gazety Miejskiej Gliwice Zabrze”).

Na łamach analizowanych czasopism relacjonowano także przeróżne wydarzenia związane z książką i czytelnictwem (38 tekstów), których organizatorem były w większości biblioteki czy też inne instytucje – te popularne i znane przez ogół społeczeństwa (na przykład „Tydzień Bibliotek”) oraz takie, które organizowano lokalnie (na przykład tekst: „*Nie do wiary! W bibliotece kryją się czary*” Magdaleny Szlachty w numerze 10/2017 „Kurier Siewierskiego”). Pojawiały się także informacje o imprezach czytelnictwa organizowanych przez biblioteki, we współpracy z nimi lub poza nimi oraz innych imprezach mających miejsce w bibliotekach (28 tekstów) – na przykład tekst: *Literacka majówka* w numerze 51/2016 czasopisma „Jasne, że Częstochowa”. Opisywano lub zapraszano na warsztaty organizowane w bibliotekach (16 tekstów). Zdawano relacje z projektów, w których biblioteki brały udział (18 tekstów). Informowano o odbywających się w nich promocjach książek (15 tekstów), wykładach związanych głównie z książ-

ką i literaturą (11 tekstów), lekcjach bibliotecznych (6 tekstów), teatrach (5 tekstów) czy kiermaszach książek (4 teksty). Na łamach analizowanych czasopism zapraszano lub zdawano relacje z festiwali czytelniczych odbywających się w bibliotekach lub poza nimi (5 tekstów) – na przykład tekst: *Festiwal Dekonstrukcji Słowa „Czytaj!” 2016* w numerze 37/2016 czasopisma „7 Dni”.

Biblioteki, tak jak wiele innych instytucji kultury zapraszały na łamach interesujących nas tutaj czasopism na letnie (49 tekstów) i zimowe (32 teksty) zajęcia organizowanie dla dzieci i młodzieży oraz zamieszczały relacje z tych przedsięwzięć. Opisywano i zapraszano także na wystawy organizowane w bibliotekach (33 teksty).

Na łamach interesujących nas tutaj periodyków biblioteki informowały o swoich osiągnięciach (30 tekstów), relacjonowały jubileusze (13 tekstów), prezentowały innowacyjne rozwiązania, które stosują w swoich placówkach (15 tekstów) oraz opisywały własną historię (1 tekst). Biblioteki prezentowały także swoje zbiory (4 teksty) oraz nowe pozycje w nich (6 tekstów).

W powyższych pismach wypowiadały się także osoby związane z książką (11 tekstów).

Artykuły poruszające zagadnienia związane z książką, biblioteką i czytelnictwem uzupełniane były często zdjęciami dokumentującymi akcje, wydarzenia lub imprezy.

Wykres 6. Szczegółowa tematyka tekstów poruszających zagadnienia książki, biblioteki lub czytelnictwa publikowanych na łamach analizowanych czasopism.

Źródło: Opracowanie własne

Porównując 23 analizowane czasopisma lokalne Górnego Śląska wydane w latach 2015–2016 z 23 analizowanymi we wcześniejszym badaniu³² czasopismami wydawanymi na terenie Podbeskidzia można

³² E. Kosik, *Promocja biblioteki, książki...*, dz. cyt.

zauważyć (Wykres 7), że w wyznaczonym okresie więcej tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa ukazało się w górnośląskich czasopismach (776 tekstów). W czasopismach Podbeskidzia liczba tekstów o badanej tematyce wyniosła 587. Należy jednak zauważyć, że w obecnym badaniu analizowano także tygodniki, a w poprzednim w większości miesięczniki. Po wyłączeniu z puli analizowanych czasopism tygodników (Wykres 8) liczba tekstów o badanej tematyce spada do 491, jest więc znacznie mniejsza od liczby takich artykułów w periodykach Podbeskidzia. Jednakże po wyłączeniu tygodników zmniejsza się ogólna liczba analizowanych numerów czasopism z górnośląskich miast (Wykres 9).

Tak więc w 840 numerach czasopism wydanych w latach 2015–2016 na terenie górnośląskich miast ukazało się 491 tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa. Po włączeniu tygodników można zauważyć, że w 897 numerach powyższych pism ukazało się 776 tekstów o badanym zagadnieniu. Natomiast w tym samym okresie w 451 numerach czasopism Podbeskidzia pojawiło się 587 tekstów o takiej tematyce. Można więc zaobserwować, że materiały poruszające omawiane zagadnienia w czasopismach Podbeskidzia ukazywały się dużo częściej i więcej przypadało ich na jeden numer – niezależnie więc od częstotliwości ich ukazywania się.

Wykres 7. Porównanie liczby tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa w czasopismach Górnego Śląska i Podbeskidzia.

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 8. Porównanie liczby tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa w czasopismach Górnego Śląska i Podbeskidzia (bez tygodników).

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 9. Porównanie liczby tekstów o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa w czasopismach Górnego Śląska (z tygodnikami i bez tygodników) i Podbeskidzia pod względem liczby analizowanych numerów w stosunku to liczby tekstów o omawianej tematyce.

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie

Temat książki, biblioteki i czytelnictwa był obecny w prasie lokalnej Górnego Śląska, ukazującej się pomiędzy 2015 a 2017 rokiem. W każdym z analizowanych czasopism zagadnienie to było obecne przynajmniej w kilku numerach. Ogółem ukazały się 1069 tekstów o takiej tematyce. Największą liczbę tekstów związanych z książką, biblioteką lub czytelnictwem zaobserwowano w miesięczniku „Gazeta Rybnicka”. W analizowanych przez nas czasopismach przeważają teksty zapraszające na wszelkiego rodzaju wydarzenia związane z książką i biblioteką oraz relacjonujące te wydarzenia. Dzięki temu lokalna społeczność ma możliwość poznania wielu z tych wydarzeń i uczestniczenia w nich osobiście lub zapoznania się z relacjami je dokumentującymi.

Wielu mieszkańców może nigdy by się nie dowiedziało o niniejszych inicjatywach, gdyby informacje o nich nie znalazły się na łamach analizowanych czasopism. Internetowy dostęp do czasopism poprzez Śląską Bibliotekę Cyfrową poszerzając grono ich odbiorców, zwiększa także liczbę potencjalnych uczestników wydarzeń związanych z książką, biblioteką i czytelnictwem. Prasa lokalna jest również dobrym miejscem promocji bibliotek i czytelnictwa. W analizowanych czasopismach odbywa się ona poprzez informowanie i relacjonowanie imprez, akcji, konkursów czy festiwali, ale także poprzez przedstawianie historii, informowanie o zbiorach, osiągnięciach oraz jubileuszach. W wielu przypadkach na teksty związane z zagadnieniem książki, biblioteki i czytelnictwa przeznaczane są całe strony. I w takim przypadku społeczność lokalna ma największą możliwość poznania tego tematu, a biblioteki mogą wtedy w najlepszy sposób promować swoją działalność.

Porównując prasę lokalną Górnego Śląska z analizowaną wcześniej prasą lokalną Podbeskidzia, można zauważyć jednak, że w latach 2015–2016 w prasie pierwszego z wymienionych tu regionów teksty o tematyce książki, biblioteki i czytelnictwa ukazywały się rzadziej niż w prasie Podbeskidzia. Na łamach czasopism lokalnych wielu miast Górnego Śląska temat ten pojawiał się w niewielu numerach i często ograniczał

Edyta Kosik, *Temat książki, biblioteki i czytelnictwa na łamach e-wydań prasy lokalnej Górnego Śląska...*

się do bardzo krótkich informacji o związanych z nim wydarzeniach. Jego częsta eksploracja na łamach analizowanej prasy Górnego Śląska pozwoliłoby na lepszą promocję książki, biblioteki i czytelnictwa wśród lokalnych społeczności.

Bibliografia:

Dziki Sylwester, Chorązki Włodzimierz, *Media lokalne i regionalne*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, pod red. Zbigniewa Bauera, Edwarda Chudzińskiego, wyd. 2 zm. i rozsz., Kraków 2000, s. 121-124.

Encyklopedia wiedzy o prasie, pod red. Juliana Maślanki, Wrocław 1976, s. 174-175.

Gierula Marian, *Historyczno-typologiczny przegląd polskiej prasy lokalnej od powstania do lat 90. XX wieku*, [w:] Marian Gierula, *Polska prasa lokalna 1989-2000, typologia i społeczne funkcjonowanie*, Katowice 2005, s. 24-37.

Gierula Marian, *Znaczenie mediów lokalnych w życiu społeczności lokalnych*, [w:] *Polskie media lokalne na przełomie XX i XXI wieku, historia, teoria, zjawiska*, pod red. nauk. Jerzego Jarowieckiego, Artura Paszko, Władysława Marka Kolasy, Kraków 2007, s. 109.

Kępa-Mętrak Jolanta, *Prasa samorządowa w polskim systemie medialnym*, Kielce 2015, s. 18.

Kosik Edyta, *Promocja biblioteki, książki i czytelnictwa na łamach elektronicznych wydań czasopism regionalistycznych Podbeskidzia w latach 2015-2016*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2018, nr 1 (28), s. 119-134, [online], [dostęp: 2018.06.28], <http://www.nowabiblioteka.us.edu.pl/biezacy/Kosik.pdf>.

Michalczyk Stanisław, *Media lokalne: terminologia i typologia*, [w:] *Polskie media lokalne na przełomie XX i XXI wieku, historia, teoria, zjawiska*, pod red. nauk. Jerzego Jarowieckiego, Artura Paszko, Władysława Marka Kolasy, Kraków 2007, s. 37-49.

Podbeskidzie, [w:] *Beskidzkie ABC*, [online], [dostęp: 2018.06.28], <http://abc.ksiaznica.bielsko.pl/dzial-ogolny/gazeta-gminna.html>.

Analizowane czasopisma

- „7 Dni”, red. nac. Renata Kluczna, Częstochowa 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/99454#description>.
- „Co tydzień Jaworzno”, red. nac. Józef Matysik, Jaworzno 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/299415#description>.
- „Co tydzień Mysłowice”, red. nac. Józef Matysik, Mysłowice, 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/112014>.
- „Gazeta Częstochowska”, red. nac. Urszula Giżyńska, Częstochowa 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/114200#description>.
- „Gazeta Miejska Gliwice Zabrze”, red. nac. Marcin Fabrykowski, Gliwice 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28]: <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/279171#description>.
- „Gazeta Pszczyńska”, red. nac. Jacek Bielaniński, Pszczyna 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/322199#description>.
- „Gazeta Rybnicka”, red. nac. Wacław Troszka, Rybnik 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28]: <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/99128#description>.
- „Głos Jaworznicki”, red. nac. Tomasz Stępień, Kraków 2015–2016, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/113720#description>.
- „Głos Pszczyny”, red. nac. Tomasz Stępień, Kraków 2015–2016, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/113719#description>.
- „Głos Pszczyński”, red. nac. Jacek Gałuszka, Pszczyna 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/301809#description>.
- „Głos Wojkowic”, red. nac. Kamil Pycela, Wojkowice 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/297601#description>.
- „Jasne, że Częstochowa”, red. nac. Magdalena Wach, Częstochowa 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/110786#description>.
- „Jastrząb”, red. nac. Katarzyna Wołczyńska, Jastrzębie-Zdrój 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/292449#description>.
- „Kurier Miejski Sosnowiec”, red. nac. Hanna Michta, Sosnowiec 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/280976#description>.

Edyta Kosik, *Temat książki, biblioteki i czytelnictwa na łamach e-wydań prasy lokalnej Górnego Śląska...*

- „Kurier Siewierski”, red. nac. Marcin Machura, Siewierz 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/308906#description>.
- „Kurier Żorski, miejski biuletyn informacyjny”, Żory 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/133576#description>.
- „Nasza Gazeta Świętochłowiec”, red. nac. Beata Leśniewska, Mikołów 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/280988#description>.
- „Nasze Zabrze Samorządowe”, red. nac. Magdalena Mionc, Zabrze 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/283410#description>.
- „Przegląd Piekarski”, red. nac. Krzysztof Więckowski, Piekary Śląskie 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/283414#description>.
- „Przegląd Pyskowicki”, red. nac. Krzysztof Łapucha, Pyskowice 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/283416#description>.
- „Rynek 7”, red. nac. Aleksandra Szatkowska-Majer, Bytom 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/318900#description>.
- „Twój Chorzów, wiadomości samorządowe”, Chorzów 2015–2017, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/146448#description>.
- „Życie Siemianowic”, red. nac. Dagmara Brudek-Schulz, Siemianowice Śląskie 2015–2016, [online], [dostęp: 2018.06.28], <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/267868#description>.